

Petr Bísek: Přežije čeština v Americe a ve světě? Ano!

Chtěl jsem se v mém povídání soustředit na nové, neotřepané téma „Čeština Amerických listů“, ale Miroslav Krupička mě požádal, abych se soustředil na otázku, jestli bude příští generace Čechů a Češek, samozřejmě narozených v zahraničí a těch, kteří v budoucnosti vycestují z Čech a Moravy, mluvit česky. Odpověď mám jasnou: ano, bude. A jestli zahraniční čeština nezahyne na úbytě? Odpověď mám jasnou: nezahyne.

Proč jsem si tak jistý? Od dubna 1990 do června 2010 jsem s manželkou Věrou vydával české a slovenské *Americké listy* a z toho se postupně vyklubalo také mé povídání o historii českého tisku v Americe, přesněji, v USA. A v tom mém povídání občas uvádím historiku o tom, jak někdy na přelomu 19. a 20. století si při krajanské slavnosti v české čtvrti v Chicagu již v Americe narozený syn českých rodičů všimnul, že jeho otec slzí. „Dad, what`s wrong, why are you crying?“, ptá se syn. „Táto, co se stalo, proč pláčeš?“ Otec odpoví: „I am sad because our Czech life in Chicago with my generation will disappear, your generation will not be interested in carrying on Czech language and traditions.“ „Mně je smutno, protože s mojí generací náš český život v Chicagu skončí, Tvoje generace nebude mít zájem o český jazyk a tradice.“

Well, o sto let později zahraniční čeština tu je, live and well, never been better. A tímto konstatováním bych mohl svoji prezentaci skončit. Podobně, jako se mýlil ten českoamerický otec, se mýlí ti občasní skeptici a škarohlídi, kteří tvrdí, nebo snad očekávají, že mluvená čeština z USA a z jiných zemí zmizí. Nestalo se to tenkrát, nestane se to ani dnes, ani zítra, ani pozítří.

Dovolte, abych i naše skeptiky přesvědčil, že je řada důvodů ke zdravému optimismu. Proč a jak by mohla čeština zmizet z amerického a i jiného jazykového babylonu? Zabrání tomu několik skutečností:

1. Zahraniční čeština tu byla, je a bude především díky vám, vážení krajané, díky vaší oddané, často nevděčné masarykovské práci ve všech koutech světa. Bez vás by čeština v zahraničí zahynula na úbytě.
2. Dosud přetrvává hrdost nových emigrantů na jejich český původ, a to nejen díky světově známým sportovcům, umělcům a vědcům, ale především díky nekončící popularitě Václava Havla a jeho intelektuálnímu dědictví. Ta hrdost tu je, navzdory tomu, že mnozí z nás, emigrantů i neemigrantů, hodnotí Českou republiku jako zkorumpovaný kocourkov, ovládaný její politickou kulturou, či vlastně nekulturou.
3. V mnoha zemích světa probíhá obnova starých nebo zakládání nových českých škol, a to nejen pro mládež, ale i pro dospělé. Jen, například, v newyorském spolku Bohemian Citizens` Benevolent Society of Astoria (Český občanský benevolentní spolek v Astorii), kde jsem byl řadu let ve vedení této organizace, šest let jako prezident, v polovině 90. let minulého století česká škola neexistovala, přestože je uváděna v prvním odstavci stanov spolku jako důvod jeho založení před více než sto lety. Dnes má tato škola, z vlastních zdrojů finančně zajištěná, profesionálně a oddaně vedená ředitelkou Blankou Sylvester, přes 100 žáků a žákyň. To jsme nikdo nepředvídali.

4. Udržení češtiny, a to nejen v USA, dále zaručuje založení mezinárodní České školy bez hranic paní Lucií Slavíkovou-Boucher, dnes s pobočkami po celém světě. Stovky a tisíce jejich absolventů nevymaže ze svých srdcí a ze svých myslí češtinu, českou historii, písně a tance, které se v těchto školách naučili.

5. Zahraniční vysílání Českého rozhlasu. To je neoddělitelnou zárukou další existence českého jazyka v zahraničí. Mne především těší celková vysoká kvalita zpráv, oznámení, rozhovorů, které Radio Praha, tým Miroslava Krupičky, pouští do éteru.

6. Internet. I když ho, coby starej dědek, nemám moc rád, zvyknul jsem si na něj, neumím si svůj život bez něj představit. A když mně pomáhá udržovat si moji češtinu a vše co s ní souvisí, jistě nejsem sám, po světě nás jsou tisíce, ať je náš druhý jazyk jakýkoliv. Moje sestra v Indii má stejné možnosti jako já vygooglovat si jakoukoliv informaci v češtině o počasí, současných událostech, historii, umění, ubytování v penzionu v Herlíkovicích, o výstavě v Kroměříži, o možnosti dvojího občanství nebo o sejití majitelů motorek Jawy nebo BMW.

7. Občané České republiky, především mladší generace, využívají možnosti vycestovat buď za prací, za studiemi nebo jen poznat svět. Ne všichni se vrací zpět do Čech a na Moravu, a ne všichni z těch, kteří v zahraničí zůstanou, se budou v nové zemi asimilovat tak důkladně, že by na svoji rodnou řeč zapomněli.

8. A, last but not least, je tu velice záslužná práce řady organizací, spolků a státních úřadů. Např. Československého ústavu zahraničního, časopisu *Český dialog* a jeho pobočky Mezinárodního českého klubu, ministerstva zahraničí, pořadatele této konference Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, českých center a českých zastupitelských úřadů v zahraničí. V USA navíc je to vskutku reprezentativní Národní české a slovenské muzeum a knihovna v Cedar Rapids, ve státě Iowa, s úsměvem a při tom obdivuhodně profesionálně vedené paní Gail Naughton, dále nové České centrum v Houstonu, Texasu a další organizace a spolky, z nichž uvedu především Společnost pro vědy a umění (www.svu2000.org), která měla letos již 27. celosvětový kongres, a to v Plzni, a American Friends of the Czech Republic (Američtí přátelé České republiky, www.afocr.org). Tito American Friends mj. dokázali postavit pomník T. G. Masaryka ve Washigtonu, vrátili pomník Woodrow Wilsona před Hlavní – původně Wilsonovo – nádraží v Praze, založili pobočku Aspen Institute v Praze, a tento listopad odhalí bustu Václava Havla v americkém kongresu. Mimochodem, busta Václava Havla bude jen čtvrtou bustou neamerického politika vystavená v americkém kongresu.

9. A na závěr ještě připomínám, že vyučování češtiny je na programu desítky amerických vysokých škol, nejdéle a snad nepřerušeně na Univerzitě v Licolnu v Nebrasce, v současnosti již déle než 20 let vedené paní Dr. Mílou Šaškovou-Pierce.

Uvedl jsem řadu důvodů, proč věřím, že za 20, 30, 40 let čeština nebude známa jen v Českých zemích, ve Vídni a zemích bývalé Jugoslávie, ale i mimo hranice České republiky. Je to seznam neúplný, doplní ho následující řečníci, z nichž některé jsem jmenoval, i když někteří nejmenovaní jsou stejně důležití a věřím, že závěrečné shrnutí této konference potvrdí můj optimismus.

Tento výčet byl jednoduchý. Dovolte nyní, abych se pokusil vypořádat se s náročnější otázkou – budou česky mluvit nebo alespoň češtině rozumět naši potomci a jejich děti? Je to námět na podstatně fundovanější diskusi, mimo tento dvaceti minutami omezený, kusý přehled. Z vlastní zkušenosti a z toho, co od roku 1965 sleduji, jsem opět optimistický. Uvedu to, co je mně nejbližší.

V naší americké rodině jsme češtinu našim dětem nijak nevnucovali, ani jsme je neposílali do české školy nebo tábora. Proč? Na to nemám jasnou odpověď, ale tak to bylo. A přesto, náš syn Jonathan ve svých 26 letech před 14 lety navštívil Prahu a na Long Island se už nevrátil. Zůstal na Plzeňsku, jižní Čechy má projeté na kole a na motorce. Nejdříve to byla mimořádně atraktivní nabídka práce v jeho oboru, kde si našel i budoucí manželku a o návratu do USA přestal uvažovat. Když jsem se ho před několika lety ptal, jak si zvykl na český způsob života, odpověděl, „Táto, já se cítím jako Čech, který se vrátil.“ A když jsem byl zvědavý, jak zvládá psanou češtinu a jak čte, odpověděl: „Táto, všechny emajly jsou v češtině!“ A naše dcera Veronika? Po střední škole, než pokračovala ve vysokoškolském studiu, si vzala roční volno a z toho půl roku pracovala v Praze v cestovní kanceláři založené Čechoameričanem. A po bakalářském studiu na Chicagské univerzitě, kde si v kurzu češtiny solidně osvojila gramatiku, si vyjednala půlroční zaměstnání v Praze pro americkou právní firmu. To vše sama, dobrovolně a s chutí. V současné době její dva američtí synové navštěvují českou školu ve výše zmíněné Bohemian Hall.

A já si nemyslím, že Bískovi jsou v tomto unikátní rodina. Víím, že je hodně podobných případů, kde čeština nezmizela a nezmizí. U dětí narozených v zahraničí je to především otázka rodinné atmosféry, jakou rodiče, často s pomocí české babičky (v našem případě) nebo dědečka, vytvoří. Citlivě, nenásilně, s láskou, s pomocí Ferdy Mravence a Brouka Pytlíka a kocoura Mikeše, jako tomu bylo v naší rodině. A v jiných případech s pomocí těch mnoha institucí, které jsem již uvedl, a k nimž na závěr přidávám New York University v Praze, vedenou Jiřím Pehe, kterou zahraniční mládež využívá nejen ke zisku kvalitního vzdělání, ale i k plnohodnotnému životu v ryze českém prostředí.